

“YAZMAK, İÇİMDEKİ KIRILMANIN KENDİNİ ONARMA
ÇABASIDIR...”

2008 yılı Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü alan yazar Alper Akçam ile söyleşi...

GÜLŞEN ÇANDAR

Gülşen Çandar: Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü Kiev'de Aşk adlı öykü dosyasıyla aldınız. Sizi, hatta ailenizi, yaşamınızı yakından tanıyanlar böyle bir öykü dosyası adını biraz aykırı bulacaklardır gibime geliyor. Öyle değil mi?

Alper Akçam: Haklısınız... Zaten yazmak da böyle bir aykırılığın dışavurumudur diyorum. “Kiev’de Aşk” bir başlık olarak günümüz hedonist toplumunun güncel güdülerine uygun düşen tarzda, birazda itici bir içerik taşıyor. Sorun, “Kiev’de Aşk”tan yola çıkarak yaşamın çoğulluğuna inebilmeyi başarmakta düğümleniyor. Kiev’de birden çok aşk var; Kiev’de de dünyanın tüm nesne ve olgularında da... Ardahan’da yalçın bir kayalığın başındaki yoksul bir dulun içsesinde de, Bartın’da kuytu ve salaş bir lokantada tabağa yemek dolduran kepçede, sürahidenden bardağa boşalan suda “Kiev’de Aşk”ı bulabilmek çabasıdır öykü; ben bu gözle bakıyorum.

Yaşamımı oluşturmuş tüm kırılmaları, parçaları bir araya getirme çabasına girmeden, tüm aykırılıkları yan yana ve karşı karşıya koyarak hem bir itirazda bulunuyorum kırılmalara karşı, hem parçalar içinde parıldayan güzellikleri ayırmsanabilir kılmaya çalışıyorum. Kant’ın “Yargı Gücünün Eleştirisi”nde söylediği gibi zorunluluk ile özgürlük düşünceleri arasında bir ara terim

yaratmaya çalışırız sanat uğraşı içindeyken. Bu anlamıyla gerçekçi sanatı bir “rıza” ögesi olarak görüp karşı çıkar kimi düşünürler. Ama sanat hem bir rıza ve uyum çabası iken (ki o çaba olmazsa nasıl sürdürebiliriz yaşam sevincimizi) hem de büyük bir itirazı barındırır.

Bu anlamda, yeniden çocukluğuma dönerek beni bugünlere getirmiş yaşamımla kavga ediyorum yazarken. Kırılmalara, baştan hiç hesaplayamadığım düş kırıklıklarına, yaşanmamışlıklara karşı bir isyan. Hem de bana tüm bunları sorgulama ve iyiyi güzeli arama itisi verdiği için minnet duyuyorum beni yazmaya iten tüm olumsuzluklara...

Gülşen Çandar: “Kiev’de Aşk”ın dosya olarak genelde yaşam parçaları içeriyor olduğunu anladık... Biraz daha ayrıntılandırabilir misiniz öyküleri?

Alper Akçam: Elbette... İlk öyküde “Kiev’de Aşk”ta kendisini Batı’dan ayrı gören, olgulara ve nesnelere inanç çerçevesi içinde bakan Doğulu bir erkekle, kendisini Batı kaynaklı bir aynada izleyen ve hemşerisine karşı önemli bir ayırım taşıdığı inancında olan başka bir Doğulu erkeği karşı karşıya getirmeye, bir de o Kiev kentinin insanın başını döndüren birkaç parçasını öyküye taşımaya çalıştım.

Gültan adlı ikinci öyküde dul ve yoksul bir köylü kadınının köylü bilinci derinliklerindeki söylence zenginliğini ve karmaşayı çözmeye uğraştım. Anlatıcı da girip çıkar öyküye; bir üstkurgu esintisi uğrar satırlara.

İki kısa Bartın öyküsünde Sait Faik Burgaz’dan bir Karadeniz kasabasına uğramış oldu belki.

“Gelmeyin Üstüme” öyküsü Ankara varoşlarına ait... Emekli bir kadın öğretmenin muhtarlık mücadelesinde, bir iç sesin gezinmeleri arasında halk için konuştuğunu sanan bir tarzın aykırılığı, düşünce çocuklukları ve kadının toplamdaki yeri bir parçasıyla gösterilmeye çalışıldı.

“Bugün Günlerden Pazar” benim için on yıla yakın geçmişi olan bir öykü. Bazı dergilerde uzun süre bekledi, yayınlanmadı. Kimileri beğenmedi bu öykümü. Anlamadıkları kanısı geliştirdi bende. Üç ayrı anlatıcının üç ayrı biçiminde yoğrulmuş bir öyküdür “Bugün Günlerden Pazar”... Kimisi kutsal saydığı işçi sınıfıyla dalga geçtiğimi sanıp beğenmedi, kimisi öyküyü bütünlüklü bulmadı. Bir işçinin asıl gücünün kendisiyle dalga geçmekte, bir başkası olmakta gösterebildiği erdeme bağlı olduğunu bilemeyen kaba gerçekçilerdir bunlar... At gözlüğüyle bakarlar dünyaya. Halk kültüründe en büyük güç, değişebilme, yenileşebilme ve kendisini başkasından ayrı görmeme kaynağından fışkırır gelir. Bu öyküde de, “Buğulu Gözler”de de aralarında 17 yıl çalıştığım Karabük’ün demiroksit tozlarını ve çelik işçisinin yağlı alnından damlayan teri, çorabının yamasında ayağının çıplak tenine düşmüş ay ışığını yaşatmaya çalıştım.

“Maviye” biraz bir özyaşam öyküsü... Deniz kıyısına uzanmış bir dağlının gelgeç hevesler uğruna alt üst edilmiş yaşamlara bakışı...

“Düzdeğişmece”de sıcak bir hayvan sevgisi yer değiştirir içimizdeki kimlikle...

“Hayatla Aramızdaki”nde müthiş bir dram vardır. Babamın hastalığını öğrenmeden birkaç gün önce muayene ettiğim mide kanserli bir emekçiden yaşam sorgulaması... O öyküyü yazdıktan hemen sonra babamın da kanser olduğunu öğrenmiştim.

“Son Balık” doğa yıkımının ve insandaki yozlaşmanın öyküsü gibi...

Çocuklukla delikanlılık arası üç kardeşin gelecekleri balığın gözlerinde bugünlere taşınır.

Öykülerimde genel olarak bir şey söylemeye çalışmadım. Yalnız anlattım ve soru işaretleri uyandırmaya çalıştım; sonuçta neyin olup neyin olmadığını görecektense okurlardır...

Gülşen Çandar: Neden yazarlık? Yazarlığı nasıl bir iç yaşam biçiminin ürünü olarak görürsünüz?

Alper Akçam: Bir yetişkin olarak içinde bulunduğumuz düşünce ve davranış biçimlerinin oluşmasında çocukluk çağımızın büyük etkileri vardır. Bugün öykü yazmaya, kurmaya yönelmiş düş ve düşlem dünyamda çocukluğuma ait kimi gözlem anlarını ölümsüz kılma kaygısının bulunduğunu görüyorum.

Benim yaşamı gözleme ve deneyimleme alanım, her yaz koşarak gittiğim köyümdü... O zaman parçalarında, yaşayandan çok gözleyen olurdum sanki. Kentten gelmiş bir yabancı olarak gözlediklerimin bir parçası olma arzusu ile oraya ait olmadığımı ait kaygı çarpışırdı içimde.

Kar sularının aktığı derin koyaklarda, yalçın kayalıklarda, dağ rüzgârlarının renk renk kır çiçeklerini savurduğu yaylalarda doğayla başbaşa kaldığımda ve etekleri süt kokulu Anadolu analarına her sarılışında gördüklerimin ayrılmaz bir parçası olabildiğime ait hoş bir ses fısıldayarak adımları söylerdi kulağıma.

Köylülerle yan yana çalışmaya giderdim. Ellerimin nasır bağlaması müthiş gönendirirdi beni. Üretmek ve yaratmak eyleminin verdiği yorgunluğun dünyanın en büyük erdeminin kaynağı olduğunu da duyumsardım sanırım. Doğayla insan arasındaki ilişkilerde, doğaya karşı etkinlikte bulunan kimi insanın gözbebeğinde büyüyen o saygı ışığını görür gibi olurdum.

Atlara nal çakan ustaları gözlerdim. Kimisi hoyrattı, işini bir an önce bitirip parasını almak telaşındaydı. Kimisi, elindeki çiviye, çekici bile okşayarak tutar... Ata dokunuşunda, tırnağı yontuşunda özel bir anlam, bir tür kutsama vardır sanki... Özel bir ayindeymiş gibi görür işini...

Her köylü ayrı bir biçimde döver, keskinleştirir tırpanını. Dağ güneşinin vurduğu tırpanın çeliği, köylünün ter içindeki alını, akları kızarmış yorgun ve ela gözleri; köylünün gözüyle güneş, çelik, yorgunluk arasında oluşmuş o anlık

imgeler büyüleyicidir. Bu büyülenme, tırpanını döverken az önce anlatmaya çalıştığım o kutsal töreni yaşayan köylüye duyduğum saygıdan, hayranlıktan kaynak almıştır. Köylü, yorgun gözlerinde erdemi ve dünyayı tanıyor olmanın bilgeliğini taşıyor gibidir. Aynı şeyi bir saat onarımcısında, bir fayans işçisinde de gözleyebilirsiniz. Bir çöpçünün sokağı süpürdüğü süpürgesine bakışı, süpürgeyi kullanışı bile kendince bir anlam taşıyabilir. O çöpçünün yoldan geçenlere bakışında da bir ayrılık, aykırılık bulabilirsiniz. Öyküyü orada da görürsünüz.

Atın ayağına, elindeki nala ve çiviye, bileylediği tırpana, keseceği ota ve çiçeğe, kullandığı sokak süpürgesine bakarken yaşıyor ve üretiyor olmanın, paylaşıyor olmanın erdemini bakışlarında yaşatan o iç dünya, bende satırlara düşmüş bir yeniden kurma uğraşı biçimine dönüşmüştür diyebilirim.

Bir başka deyişle, yazarlığı, yaşamını sorgulamayı başarmış bir iç varlığın çözümlene çabasını paylaşma etkinliği olarak görebiliriz. Tüm yazın türleri, hele de öykü, böylesi bir ideoloji türü gibidir. Hayatı kavrama biçimidir. En başta da parça parça olmuş bir itirazdır hayata karşı; hayata saygının kışkırttığı bir itiraz... Hayatın hem içinde, hem dışındadır...